

Cuprins analitic

<i>Argument</i> (diac. Ioan I. Ică jr)	5
✠	
CUVÂNT-ÎNAINTE	9
I. <i>PENTHOS</i>	13
Etimologie (13) — Ce nu este <i>penthos</i> -ul Părinților: 1. doliul pentru rude sau prieteni (14); 2. durerea pentru un accident anume (15); monahul respinge întristarea (15) și akedia care e negarea <i>penthos</i> -ului (16); 3. Tânguirea pentru un zeu mort (17); postul pentru moartea lui Hristos (17); doliul pentru Hristos nu e creștin (18).	
II. <i>KATANYXIS</i>	21
Sensurile sale în Biblie (21); letargie (21); emoție puternică (22); străpungere ascetică (22). Legătura între <i>katanyxis</i> și <i>penthos</i> (23); <i>compunctio</i> și <i>luctus</i> (25); întrebarea cuvintelor la greci (25).	
III. IZVOARE	27
Clement Alexandrinul (27); Origen și lupta sa contra păcatului (28–31); Atanasie, Părinții Capadocieni, Ioan Hrisostom, <i>Patericul</i> , Evagrie, Cassian, Nil (31); Isaia, Antioh, Ioan Scărarul, Varsanufie și Ioan, Marcu Ascetul, Simeon Studitul, Simeon Noul Teolog, Nichita Stithatul, Petru Damaschinul, Teolipt al Filadelfiei, Neofit Zăvorâtul, Ignatie și Calist Xanthopoulos, Leon VI, Manuel Paleologul (32); Nicodim Aghioritul, Grigorie cel Mare, Augustin (33); Efrem Sirul, Isaac din Ninive, Iacob din	

Sarug, Ioan Singuraticul, Grigorie din Narek, Nerses Shnorhali, Grigorie Filozoful (34).

IV. DEFINIȚIA PLÂNSULUI 35

Ideea fundamentală: doliul după mântuirea pierdută (35–37).

Doliul, întristarea „după Dumnezeu”; străpungerea nu e pocăință, merge mai departe în timp, fiind neîncetată (38–43); merge mai departe în timp și psihologic, cerând lacrimi (43).

Mântuirea nu înseamnă doar evitarea iadului, ci și integritatea sănătății, mântuirea integrală (43–44). Mântuirea nu e integrală, nici desăvârșită aici, de unde necesitatea străpunerii neîncetate (45). Necesitatea lacrimilor și pe cele trei trepte ale vieții duhovnicești (45–46).

V. CAUZELE STRĂPUNGERII 47

Pierderea mântuirii prin păcatul de moarte (47–53).

Străpungerea pătrunde penitentul cu un element de sensibilitate; virtutea pocăinței și Taina Pocăinței (53).

Intensitatea lacrimilor corespunde gravității greșelilor (54–56).

Certitudinea morții și judecății (56); posibilitatea păcatelor viitoare (57).

Greșelile cotidiene (58–60). Plânsul riscă să facă loc întristării sau descurajării (61). Severitatea judecății de sine și teoria unicității virtuții (61–63). Progresul în virtute (65).

Doliul mântuirii pierdute de ceilalți; râvna și iubirea fraternală (66–71).

Iubirea curată de Dumnezeu. Părinții ascund această cauză a lacrimilor lor (71–75); câteva rare dezvăluiri (75–77); indiscrețiile altora (77–79). Misticii mai târzii sunt mai expansivi (79–80).

VI. MIJLOACELE 81

Străpungerea fiind mai întâi un har al lui Dumnezeu (81–83), e nevoie de rugăciune pentru a o dobândi (83).

Evenimentele exterioare, mai ales adversitățile, pot aduce pe păcătoși la căință (84–87); prin intermediul unei sugestii pioase fac să vibreze sensibilitatea singuraticilor (87–91).

Examenul conștiinței, cunoașterea de sine și a patimilor din suflet trezesc și întrețin străpungerea (93–96).

Meditația neconținută la sfârșit: la moarte, la judecată, la chinurile iadului, nesiguranța mântuirii chiar pentru asceți (97–106).

Deschiderea sufletului față de părintele duhovnicesc nu se conține fără lacrimi (106–107); răspunsul omului lui Dumnezeu favorizează străpungerea (107–109).

Cultul și mai ales psalmodia meditativă e un mijloc excelent (110–111).

Dacă nici un mijloc nu reușește, a cui e vina? (111).

Ce trebuie făcut în caz de uscăciune și cum trebuie împiedicată prelungirea ei? Mai întâi, aplicarea stăruitoare a mijloacelor citate (112). Apoi, crearea unei ambianțe favorabile, cu păzirea unei sărăcii stricte (113); și cultivarea singurătății prin fuga de împrăștieri (114–116).

Problemă: când vine străpungerea e de ajuns rugăciunea pentru a o păstra? Soluții divergente (116–119). Dar acord în ce privește folosul retragerii pentru a afla harul; de aici laudele aduse chiliei (119–121); și tăcerii (121–122). Trebuie să ne silim să ne muierăm inima, să vărsăm lacrimi? (122–125); prin suferințe de bunăvoie? (125–128).

VII. OBSTACOLELE 129

Neglijarea exercițiilor duhovnicești (129).

Atașamentul de bunurile acestei lumi și împrăștierea (129).

Lipsa dispozițiilor lăuntrice, a nepătimirii, care se opune insensibilității sufletului (130).

„Cele opt gânduri ale răutății” (130); îndeosebi slava deșartă și mândria prin care voia proprie se ridică împotriva vocii lui Dumnezeu (132). Îndrăzneala, dezinvoltura, manifestare a mândriei (132–138).

Învățătura „Părinților” despre râs (138–150).

Un cult divin prea împodobit cu imne, tropare și cântări (152–155).

Speculația teologică, curiozitățile intelectuale, mai ales că teologia e privilegiul celor desăvârșiți (155–166).

Tineretea, în general ușuratică și împrăștiată (166–169).

- VIII. EFECTELE PLÂNSULUI: CURĂȚIREA 171
- Primul efect: mântuirea (171). Alte roade descrise vag (172).
- Iertarea păcatelor; legătura cu Taina Spovedaniei (173–174); al cincilea botez (174–175); iertarea universală (175–176); căința ninivitenilor (176): ea cere râuri de lacrimi (177); iertarea nu seacă izvorul lacrimilor (178).
- Puterea suverană a lacrimilor; spală greșelile trecute (179–180); și cele cotidiene (180); câștigă nepătimirea și luminarea (184–188).
- Rugăciunea catanictică a lui Ioan Saba (188–190).
- IX. EFECTELE PLÂNSULUI: FERICIREA 191
- Plânsul luptă împotriva întristării (191). Pacea dumnezeiască, conștiința de a fi păcătos și de a fi intrat în har (192).
- „Părinții” ascundeau „taina” lacrimilor (193). Străpungerea duce la fericire: bucuria nu e contrară doliului (194–195); proximitatea lui Hristos (195).
- Pe ce cale produc lacrimile bucuria (196–199); harisma duhovnicească, mângâierea Duhului Sfânt (199). Lacrimi de pocăință și lacrimi de străpungere (200).
- Lacrimile se situează între treapta trupească și cea duhovnicească și duc la iubirea desăvârșită a lui Dumnezeu (201–202). Lacrimi care ard și care îngrașă (203). Lacrimile duc la pacea desăvârșită, preludiu al celei mai înalte contemplații sau unirii cu Dumnezeu (205–206). Belșugul lacrimilor marchează o perioadă de tranziție de la treapta sufletească la cea duhovnicească (208–209). Treptele lacrimilor; vor înceta oare? (209); teoria lui Ioan Singuraticul (209–212); a lui Isaac Sirul (212–213); extazul lui Simeon Noul Teolog (213–215); lacrimile vor înceta numai în Împărăția cerurilor (215).
- EPILOG 217
- Străpungerea și lacrimile sunt pentru profani și sceptici moliciune monahală, sensibilitate feminină (217); în realitatea presupun o energie dărză fără slăbiciune sau moliciuni (218).
- Străpungerea inimii, retragerea în sine, asceza, deși pentru unii sunt vechituri depășite, sunt în realitate singura cale de a avea bucuria (220–222).

O precizare: nu pledăm pentru excentricitățile unui monah sau altul (222); Părinții învață discreția (223); întristarea după Dumnezeu nu trebuie amestecată cu cealaltă, pământească (224); străpungerea dincoace de disperare (225); ascunderea „darului lacrimilor” după „regulile modestiei” (226).

Străpungerea și lacrimile pun trei probleme (vezi deja p. 222). O problemă de credință: de ce nu le avem? Pentru că n-avem o credință adâncă, singura care ne face să ne temem cu adevărat de judecata lui Dumnezeu și desființează ignoranța adevăratului bine (228–232). O problemă psihologică: gândurile nu-și au neapărat corespondență în sensibilitate (232); dualismul sensibil și inteligibil (232); există plâns fără lacrimi (235); unele temperamente varsă lacrimi cu greu (237).

O chestiune de obiceiuri (240).

O problemă mistică: plânsul este esențial mistic sau ține de asceză? (240–244). Relațiile cu Taina Pocăinței (244). „Pesimismul” creștin (246). Dulceața lacrimilor (247–248).